

Oponentský posudok k habilitačnej práci a odbornej činnosti

Mgr. Milana Haina, Ph.D.

**v habilitačnom konaní v študijnom odbore Teória a dejiny dramatických umení na
Filozofickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci**

Mgr. Milan Hain, Ph.D. predkladá v odbore Teória a dejiny dramatických umení habilitačnú prácu *Starmaker: David O. Selznick and the Production of Stars in the Hollywood Studio System*. Ide o knižnú publikáciu vydanú vydavateľstvom University Press of Mississippi roku 2023, ktorá predstavuje završenie niekoľkoročného výskumu práce amerického nezávislého producenta Davida O. Selznicka prostredníctvom archívnych prameňov v Spojených štátoch amerických. Na úvod sa mi žiada konštatovať, že v českom aj slovenskom filmologickom kontexte je pomerne ojedinelé, že kandidát*ka habilitačného konania presvedčivo dokladá historiografickú expertízu klasického hollywoodskeho filmu a podopiera ju pozitívne prijatou zahraničnou publikáciou.

Predložená habilitačná práca predstavuje dôkladne vyzdrojovaný a štrukturovaný výskum produkcie filmových hviezd zo Selznickovej dielne. Po úvodnom prehľade jeho pôsobenia vo filmovom priemysle formou šiestich prípadových štúdií zachytáva rôzne nuansy Selznickovho nakladania so symbolickým a ekonomickým kapitálom v podobe filmových hviezd od 30. do 50. rokov 20. storočia. Metodologicky vychádza z práce Paula McDonalda a spája výskum star studies s postupmi production studies. Zameriava sa tak na to, aké stratégie Selznick volil pri dizajne a produkcii hviezd ako mediálne konštruovaných fenoménov a atraktívnych priemyselných komodít, ako ovplyvňoval ich hollywoodske kariéry a častokrát zasahoval aj do podoby filmov, v ktorých účinkovali. Vykresľuje Selznicka s neskryvaným rešpektom, no neromantizujúco ako „vizionára, ktorý hádam viac ako ktokoľvek pred ním či po ňom spájal kreatívne, manažérske a obchodné aspekty filmového priemyslu“ (s. 13), zameriava sa na jeho pôsobenie ako „racionálneho agenta, ktorý sa pohyboval na poli viacerých aktivít a ktorého konanie bolo rovnako umožnené ako aj limitované inštitucionálnou bázou, priemyselnou mocou a procesmi“ (s. 14). Hain sa primárne nesústredí na povestné črty Selznickovho producerského naturelu, ktoré ho nútili zasahovať do tvorivých rozhodnutí známych režisérov ako William

Wyler, Alfred Hitchcock či Vittorio DeSica, ale analyzuje jeho rozhodnutia ako motivované zreteľom na kvalitu a prestíž jeho filmových hviezd podľa noriem štúdiového systému. Zrozumiteľne a presvedčivo tak dokladá „obojsstranný transfer symbolického kapitálu na kapitál ekonomický ako kľúč k porozumeniu jeho aktivít“ (s. 14). Hoci Hainovým cieľom nie je zachytiť Selznickovu kariéru v celistvosti, ani použiť ju ako typický prípad štúdiového systému, jeho kniha je v druhom pláne doslova fascinujúcim čítaním o tvorivej dráhe človeka, ktorý bol aktívnym a rešpektovaným hráčom tohto systému, do veľkej miery ho formoval, a jeho profesionálny oblúk sa vyvíjal paralelne s jeho vzostupmi a krízami. Dáva tak čitateľstvu vhľad aj do amerického ducha doby v sledovanom historickom období.

Medzi silné stránky Hainovej habilitačnej práce patrí nielen adekvátne aplikácia metodológie, ale aj kritické čítanie pramenných materiálov, ku ktorým sa dostal najmä v archíve Selznickovej spoločnosti uloženom v Centre Harryho Ransoma v Austine v Texase: memorand, zmlúv, korešpondencie, účtovných záznamov, promo materiálov, dobovej tlače, diváckych prieskumov a pod. V konfrontácii s inými, prevažne akademickými zdrojmi, dokáže prostredníctvom nich zrekonštruovať hlavné charakteristiky a trendy Selznickovho modu produkcie filmových hviezd ako špecifickej producerskej stratégie v rámci štúdiového systému. Obzvlášť prínosné sú v tomto smere prvá a posledná prípadová štúdia, ktoré sú venované Ingrid Bergmanovej a Jennifer Jonesovej. Dokladajú Selznickove vízie, producerské rozhodnutia, vzťahy s inými hráčmi v rámci produkčného poľa aj jeho zmysel pre mediálnu prezentáciu. Tiež treba oceniť, že hoci Hain presvedčivo argumentuje, že hlavnou devízou Selznickovej „hviezdnej stajne“ boli predovšetkým herečky, neopomína ani komparáciu niekoľkých mužských filmových hviezd a referenčný rámec dopĺňa porovnaním s Betty Grableovou ako hviezdou celkom iného typu. Hoci sú tak jednotlivé kapitoly separátnymi prípadovými štúdiami, vo svojom súčte vytvárajú komplexný obraz Selznickovej produkcie hviezd.

Nevýhodou štruktúry knihy zloženej z prípadových štúdií je častá repetitívnosť, navyše posilnená sumarizujúcimi pasážami na záver každej kapitoly. Hoci je prirodzené, že jednotlivé štúdie medzi sebou komunikujú a väzbia, viaceré informácie a závery z nich sa opakujú a pôsobia redundantne. Za istú slabinu tiež považujem to, že hoci sa Hain venuje vývoju ženských a mužských hereckých hviezd, zväčša opomína alebo len implicitne zohľadňuje rodové či etnické hľadiská týkajúce sa očakávaní a stereotypov, ktoré boli podmienené pohlavím a pôvodom jeho hviezd – tento deficit sa ukazuje najmä

v porovnaní s výbornými pasážami, kde to naopak zohľadňuje (napr. pri poznámke o tom, že ženské hviezdy majú kratšiu kariéru ako mužské, pri limitoch typizácie Louisa Jourdana, či pri komparácii Selznickových sofistikovaných ženských hviezd s „pin-upovou“ Betty Grableovou). Tieto moje výhrady vyjadrujú skôr rezervovanosť voči metodologicky čistému hľadisku production studies, ale nespochybňujú historiografickú kvalitu predloženej práce. Tá prináša originálne poznatky, je teoreticky aj metodologicky ukotvená.

Vo svojej výskumnej a publikačnej práci sa habilitant dlhodobo venuje histórii amerického filmu klasického obdobia so zvláštnym dôrazom na štýl film noir. Pozoruhodné je pritom jeho prepojenie záujmu o americkú kinematografiu s výskumom dejín českého filmu, ako to preukázal vo svojej práci o Hugovi Haasovi a jeho amerických filmoch. Súpis publikácií, výskumných projektov a konferenčných prezentácií dr. Haina zaujme tak bohatosťou zahraničných vedeckých publikácií a ohlasov, ako aj sústredenosťou výskumných záujmov.

Habilitačný spis Dr. Haina tiež dokladá jeho skúsenosti s výukou nielen na domácej Univerzite Palackého, ale aj na Univerzite Tomáše Bati v Zlíne, dlhý zoznam školených záverečných prác i akademickej služby pre domovskú katedru i fakultu a odborné pôsobenie v akademických časopisoch a profesionálnych združeniach.

Po dôkladnom preštudovaní všetkých materiálov som nadobudla presvedčenie, že Mgr. Milan Hain, Ph.D. sa vyprofiloval ako celistvá akademická osobnosť, ktorej habilitačná práca i doterajšie pedagogické a odborné pôsobenie potvrdzuje jeho spôsobilosť k habilitácii.

Na základe vyššie uvedeného odporúčam, aby bol Mgr. Milan Hain, Ph.D. menovaný docentom v odbore Teória a dejiny dramatických umení.

V Bratislave, 30. 6. 2025

Doc. Mgr. Katarína Mišíková, PhD.

Katedra filmových štúdií

Filmová a televízna fakulta

Vysoká škola múzických umení v Bratislave